

Lärohandledning ”Lönndörrens hemlighet”

Lärohandledningen till ”Lönndörrens hemlighet” fokuserar på innehåll ur kursplanerna i ämnena svenska, religion och samhällskunskap i årskurs 4-6, men går lika bra att använda i årskurs 1-3 eftersom kursplanerna bygger på varandra och tar upp liknande ämnen.

Svenska

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, till exempel webbtexter, spel och tv-program.
- Texter i digitala miljöer, till exempel texter med länkar och andra interaktiva funktioner.

Religion

- Hur olika livsfrågor skildras i populärkulturen, exempelvis vad som är viktigt i livet och vad det innebär att vara en bra kompis.
- Frågor om vad ett bra liv kan vara och vad det kan innebära att göra gott.

Samhällskunskap

- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Tanken med lärohandledningen är att eleven först funderar och skriver ner sina funderingar själv, för att sedan diskutera och jämföra sina funderingar med en klasskamrat och slutligen diskutera frågorna i helklass med läraren, eller en utsedd elev, som samtalsledare.

För de lärare som använder sig av Sokratiska samtal i sin undervisning, är många av frågorna skrivna för att passa även denna undervisningsmetod.

Frågorna i lärohandledningen är mer eller mindre öppna, för att främja samtalet om boken. Till varje kapitel finns ett varierande antal frågor och det är upp till läraren att själv välja en del av frågorna eller samtliga frågor till Lönndörrens hemlighet, beroende på klassens intresse och behov, tid, syfte med lektionen etcetera.

Innan läsning

Titta på omslaget och samtala om det.

- Vad är det som händer på omslaget? Vad tror du att boken kommer att handla om? Berätta varför!

Kap 1

Läs första stycket i boken:

Det finns bra dagar. Det finns dåliga dagar. Sedan finns det dagar som inte liknar någon annan som den när Sam precis fyllt tio år. En dag som skulle komma att förändra allt för all framtid.

1. Tänk dig att du fick bestämma något för din klasskamrat/bänkgranne, som skulle förändra dennes liv till att bli ännu bättre för all framtid. Vad skulle du bestämma då?

Läs resten av kap 1

2. När Sam ger sin farbror Albin saltkaret vid frukostbordet, ber Sam om ursäkt när han hostar. Varför tror du att han gör det?
3. Farbror Albin har många regler och vill absolut inte att det ska låta mycket. När tycker du att det är okej med mycket ljud i skolan och hemma hos dig? När vill du ha absolut tyst?
4. När Sam passerar biblioteket börjar dörren dit in att skallra. Vad tror du gör att dörren skallrar?

Kap 2

1. I början av kapitlet funderar Sam på om han ska gömma sig och inte gå in i biblioteket, eftersom det är förbjudet för honom. Men han ändrar sig och går in i alla fall. När tycker du att det är rätt att bryta mot regler? Vilka regler får man absolut aldrig bryta mot?
2. Vad var det som gjorde Sam rädd, när han kom in i biblioteket?
3. Finns det saker som du har varit, eller är, rädd för, men som egentligen inte är något att vara rädd för?

Kap 3-4

Sam går nedför trappan som finns på andra sidan lönn-dörren och kommer fram till en grotta.

Till slut vaknar Sam. Var allt bara en dröm?

Gången var något smalare än han först trott, men nu hade han kommit alltför långt för att vända tillbaka. En kall droppe letade sig ner från taket och träffade honom rakt på näsan. Sam huttrade till. Han kunde bara hoppas att det som fanns på andra sidan inte skulle vara farligt. Ett oväntat ljud fick honom att tvärstanna. Vad var det för susande som hördes? Var det en viskning?

1. Sam var rädd när han gick nedför trappan i mörkret. Vad skulle du vara rädd för om det var du som gick där? Berätta för din bänskompis och skriv sedan ner den läskigaste upplevelsen ni kan komma på tillsammans och som ni aldrig skulle vilja uppleva.
2. När Sam vaknar vet han inte om han har drömt eller inte. Har du någon gång varit med om samma sak? Kommer du ihåg vad du då drömde?
3. Vad tror du har hänt Sam? Var löndörren en dröm eller var det på riktigt? Förklara hur du tänker.

Kap 5-6

Sam möter bröderna Vidde och Albin och spelar biljard med dem. Sam känner igen huset han är i, men ändå inte.

1. Vidde och Albin berättar om en nyinflyttad granne som de är rädda för. Tycker du att de ska vara rädda för henne? Berätta varför eller varför inte.
2. I slutet av kapitel sex förstår Sam att han på något sätt har rest i tiden. Vilken tid skulle du vilja resa till, om du fick samma möjlighet? Berätta för din bänskompis och varför du vill resa just dit.

Kap 7-8

Sam funderar på hur han ska ta sig tillbaka till sin tid. Albin och Vidde visar sin hemliga grotta.

1. Tänk dig att du kan resa framåt i tiden och få se framtiden.
 - a. Vad är du nyfiken på i framtiden, som du skulle vilja veta redan nu?
 - b. Finns det något bra med att inte veta vad som ska hända i framtiden? Jämför dina svar med din kompis.
 - c. Vad tror du: är allt redan förutbestämt vad som ska hända i framtiden eller har du möjlighet att själv påverka din framtid? Vad tror din kompis?
2. Skriv ett brev till dig själv som du får läsa när du fyller 25 år. Det blir din egen överraskningspresent! Brevet ska innehålla:

- **Hälsningsfras.** *Hej på dig Sam (fast ditt namn)! Hoppas du mår bra.*
- **Nulägesbeskrivning.** *Just nu sitter jag med papper och penna och knåpar på ett brev till mig själv i framtiden ...*
- **Fritidsaktiviteter** som du har nu, t ex intressen, hobby och annat som du gör efter skolan.
- **Skildringar av kompisar** – vilka kompisar umgås du mest med och hur är de? Vad gör ni tillsammans?
- **Din klass, skola eller lärare** – beskriv din klass, vad du tycker om skolan och vem som är din lärare.

- **Ditt hem och din familj** – hur och var bor du? Vilka bor du tillsammans med?
- **Favoritfilm, bok eller annat du tycker mycket om** – beskriv också varför du tycker om just denna film/bok.
- **Vad du inte tycker så mycket om** – maträtter, saker man måste göra eller liknande.
- **Förutsägelser** – skriv hur du tror att just du kommer att ha det i framtiden, t ex:
 - Vad jobbar du med eller vad pluggar du till?
 - Tror du att du kommer att ha barn och i så fall hur många?
 - Var och hur bor du? (Lägenhet, villa, husvagn, tält?)
 - Är du tillsammans med någon? Vem? Bor ni tillsammans? Har ni, eller ska ni, gifta er?
- **Påhittade minnen** – beskriv sådant som du vill ska hända innan du har fyllt 25 år. Det kan t ex vara:
 - När du gjorde det avgörande målet i den viktiga matchen.
 - Drömresan du vill ha gjort innan du fyllt 25 år.
 - När du blev ihop med den där personen som du har varit intresserad av så länge.
 - När du äntligen sparade ihop pengar till den där saken du så länge velat ha.

Skriv med din bästa svenska och finaste handstil. Tänk att du ska läsa detta brev när du fyller 25 år, då vill du ju att brevet ska vara så bra som möjligt. När du är helt färdig stoppar du ditt brev i ett kuvert som du klistrar igen. Till sist skriver du ”Till (ditt namn) på 25 årsdagen!”

Kap 9-10

Albin och Vidde visar Sam sina saker i grottan som ska påminna dem om att göra rätt saker i livet. Plötsligt avbryts deras trevliga stund i grottan av ett högt brak.

1. Albin och Vidde har en fjäder för att komma ihåg att ha roligt, ett timglas för att komma ihåg att dela med sig och en ring för att påminnas om att hålla sina löften. Tycker du att de har valt tre av de viktigaste sakerna för att vara snälla mot andra och sig själva?
2. Om du skulle välja tre andra sätt att vara på mot andra och dig själv som är viktiga för att alla ska må bra, vad skulle detta vara?
Vilka saker – symboler – skulle du välja för att komma ihåg dessa tre?
3. Det höga brakets visar sig vara en flotte som slår mot klipporna i stormen eftersom det har börjat blåsa under tiden de varit i grottan.
Vad tror att Sam, Albin och Vidde kommer att göra nu? Skriv en kort berättelse om vad du tror kommer att hända närmast i boken. Läs sedan upp era korta berättelser för varandra. Börja din berättelse så här:

- Fort! ropade Sam. Det ligger en flicka där nere på en flotte. Vi måste göra något!

Kap 11-12

Sam klättrar nedför de höga klipporna för att hjälpa flickan. De bär in henne i grottan.

1. Sam börjar klättra nedför klipporna trots att han är livrädd. Skulle du våga göra samma sak?
2. Titta på detta klipp <https://www.youtube.com/watch?v=wtW67Wrptd0> när Anders Bagge är i en ormcell i *Fångarna på Fortet*.
 - a. När tycker du att det är okej att ge upp för att man är för rädd?
 - b. Finns det tillfällen när man inte får ge upp?
 - c. Skulle du våga göra samma sak som Anders Bagge?

Kap 13-14

När Sam, Albin och Vidde vaknar märker de att flickan de räddat inte längre är kvar. De beger sig hemåt och bestämmer sig för att inte berätta något om räddningen av flickan för Dagny eller Castor.

1. Tycker du att det är rätt av Sam, Albin och Vidde att inte berätta för någon vuxen vad som hände under den livsfarliga insatsen, när Sam klättrade nedför den hala klippväggen och stod på en flotte i ett stormande hav?
2. Många berättar inte om saker som hänt för att man inte vill att någon ska tycka att man är en skvallerbytta. När tycker du att man ska berätta för en vuxen, även om det gör att någon kallar en för skvallerbytta?

Kap 15-16

Sam, Vidde och Albin har snöbollskrig och en snöboll råkar träffa Den otäcka tantens hus. De går tillbaka till grottan och hittar en skatt.

1. Vidde och Albin är rädda för kvinnan de kalla Den otäcka tanten.
 - a. Vad är det vi som läsare egentligen vet om Den otäcka tanten?
 - b. Vidde och Albin drar slutsatsen att Den otäcka tanten måste vara en häxa. Vad tror du?
 - c. Ibland tar vi den lilla kunskap vi har om någon och placerar in personen i ett fack och säger att den är si eller så. Detta kallas att ha fördomar. Varför kan det vara dåligt att ha fördomar?
 - d. Hur tycker du att Vidde och Albin skulle ha gjort istället, för att inte ha fördomar?
 - e. Har du gjort likadant som Albin och Vidde och haft fördomar om någon?
 - f. Har du upplevt att någon har haft fördomar om dig? Hur kändes det då?
2. Albin, Vidde och Sam lovar varandra att inte berätta om skatten för någon eller att ta något därifrån utan att fråga de andra först. Varför tror du att de tre killarna gör så?

Kap 17

Sam hittar pusslet som gjorde att han kunde resa i tiden. Han får Vidde att lova att aldrig åka till Aliapporna och Sam berättar för Albin om idén att göra en gång från biblioteket i huset där de bor, ner till grottan.

1. Tror du att Vidde kommer att hålla sitt löfte om att aldrig flyga till Aliapporna?
2. Sam känner att han måste vara själv och fundera nu när han har pusslet igen. Vad tror du att han behöver fundera på?
3. Hur skulle du ha gjort om du var Sam? Skulle du ha rest tillbaka till din egen tid eller hade du stannat kvar? Förklara varför!

Kap 18

Den otäcka tanten hjälper Sam efter att han nästan blivit påkörd av bilen. Sam får följa med tanten hem.

1. Den otäcka tanten berättar att hon heter Emelia Rose, med engelskt uttal.
 - a. Tycker du att Den otäcka tanten är det minsta läskig nu när du vet vad hon heter? Varför, varför inte?
 - b. I Barnkonventionen står det i den 7:e artikeln att alla barn har rätt till ett namn. Varför tror du att det står så?
 - c. Vid några tillfällen, bland annat i de hemska koncentrationslägren som nazisterna hade under 1930- och 40-talen, har människor inte fått använda sitt namn utan ett nummer istället. Hur skulle du känna om du bara kallades för ett nummer istället för ditt riktiga namn?
 - d. Ett namn är väldigt viktigt för vem du är. Dina föräldrar har valt ut just ditt namn bland alla andra namn som finns och ibland finns det en särskild anledning eller historia bakom deras val.
Din uppgift är, om det går, att ta reda på varför du heter just det du heter och berätta för din bänkgranne.
 - e. Låtsas att du skulle heta något annat än just ditt namn. Tror du att du hade varit likadan och att dina kompisar, lärare och andra hade behandlat dig likadant om du till exempel hade hetat Donald eller Greta? Berätta vad du tror!

Kap 19-20

Sam bestämmer sig att åka tillbaka till sin egen tid, men kommer bara en liten tid framåt, inte hela vägen.

1. Sam märker att Albin och Vidde är osams och att de bråkar om ett försvunnet halsband. I slutet av kapitlet ser Sam att Albin hade tagit halsbandet trots att han påstod att han var oskyldig.
 - a. Hur tror du att Albin och Vidde kommer att ha det i framtiden? Blir de sams eller blir de ännu mer ovänner. Förklara varför!
 - b. Kommer du ihåg fjädern, timglasets och ringen? Om Albin och Vidde hade kommit ihåg dessa, hade de då hamnat i denna situation när de blev osams? Berätta hur du tänker!
 - c. Varför tror du att vi väljer att göra fel saker? Varför tar Albin halsbandet utan att varken Vidde eller Sam är med på det, precis i motsats till det de tidigare har kommit överens om?

Kap 21

Sam bestämmer sig för att inte åka tillbaka till sin egen tid på en gång, utan att resa framåt några år i taget genom att gnida nästa siffra i pusslet istället för siffran 24. För varje siffra han gnider märker han att relationen mellan Albin och Vidde blir allt sämre och att allt började med att Albin tog några guldmynnt från skatten i grottan.

1. Tror du att det kan bli så som det beskrivs mellan Albin och Vidde, att vänskapen förstörs för att någon har tagit några guldmynnt?
2. När Albin till sist tar mod till sig och vill ställa allt till rätta igen vill inte Vidde träffa honom. Vidde beställer istället en resa till Aliapporna för att ha en ursäkt att tacka nej till inbjudan. Tycker du att Vidde gör rätt? Berätta varför du tycker som du tycker!
3. Har du någon gång varit med om att din kompis inte vill bli sams med dig? Eller kanske du inte velat bli sams med din kompis, trots att han eller hon försökt?
 - a. Varför är det så att vi ibland inte vill bli sams? Berätta hur du tänker!
 - b. Tycker du att det är rätt att inte vilja bli sams?
 - c. Vad tycker du att Vidde skulle ha gjort?
4. Sam gör upp en plan i slutet av kapitel 21. Vad tror du att denna plan går ut på? Diskutera med din bänkgranne!

Kap 22-24

Sam kommer tillbaka till sin egen tid igen och det verkar som om allt har gått enligt plan. Sams pappa Vidde är i livet och han har dessutom en lillasyster. Albin, Vidde och Sam bestämmer sig för att låta skatten göra nytta genom att bjuda in de som inte har det så bra till en stor julfest.

1. Vad skulle du ha gjort om du hade en stor skatt eller förmögenhet?

2. Vad Sam har gjort är att ändra på historien, genom att få Albin och Vidde att hålla sina löften. Alla människor är med och ändrar historien genom att välja att göra saker eller att inte göra saker. Allt får konsekvenser.

Vad vill du vara med att ändra i framtiden? Det kan vara att få bort någon hemsk sjukdom, stoppa klimatförändringarna, få fler barn att lyckas i skolan, att minska antalet människor som lever i fattigdom eller något annat.

Skriv **vad** du vill vara med att förändra och **hur** du kan hjälpa till med detta, som barn och som vuxen.

Efter läsning

Efter läsningen kan man göra någon av följande aktiviteter:

- Skriv en interaktiv recension eller en sammanfattning av boken, i PowerPoint eller i liknande program. Använd dator, Ipad eller din mobil för att hitta bilder som du vill använda. Animera presentationen så att den blir interaktiv.
- Gör en trailer till boken med exempelvis iMovie. Även här söker du efter bilder som du vill använda i din film.
I iMovie finns olika mallar att använda för att göra trailers.
För att få inspiration kan ni titta på filmen som Gullis lästips har gjort om Vita löparen, den tredje boken i Sagofallen-serien: <https://youtu.be/g8WgEtFCiQU>
- Använd appen Toontastic för att göra en animerad berättelse om Lönndörrens hemlighet. Välj ut de händelser du tycker är viktigast, så att din berättelse blir kort (inte mer än 2–3 minuter) men att man ändå förstår helheten och får den röda tråden i berättelsen.